ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci **žalobce: G. T.,** zastoupeného JUDr. Alenou Strnadovou, advokátkou se sídlem Liberec, Tovaryšský vrch 1358/3, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra,** se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 26. 2. 2003, č. j. OAM-1766/AŘ-2002, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 29. 1. 2004, č. j. 52 Az 263/2003-22,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 26. 2. 2003, č. j. OAM-1766/AŘ-2002, ministr vnitra zamítl rozklad žalobce proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 8. 2001, č. j. OAM-3738/VL-11-P01-2001. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl žalobcův návrh na zahájení řízení o udělení azylu jako zjevně nedůvodný podle § 16 odst. 1 písm. a) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně žalovaný rozhodl o tom, že žalobce nesplňuje důvody udělení azylu § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu a že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

V žalobě proti rozhodnutí ministra vnitra žalobce citoval řadu ustanovení správního řádu, která správní orgán v řízení porušil a trval na tom, že splnil zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu a pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Ke skutkovým důvodům odkázal na žádost o udělení azylu, protokol o pohovoru a další spisový materiál. Navrhl, aby soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích žalobu zamítl rozsudkem ze dne 29. 1. 2004. V řízení před správními orgány neshledal krajský soud vady vytýkané žalobcem ani jiné vady, pro které by měl napadené rozhodnutí zrušit; v odůvodnění rozsudku se rovněž ztotožnil se žalovaným v posouzení důvodu, pro nějž žalovaný žalobcovu žádost o udělení azylu zamítl jako zjevně nedůvodnou. Ze správního spisu vyplynulo, že žalobce požádal o azyl výlučně z ekonomických důvodů. Správní orgán prvního stupně po provedeném řízení usoudil, že návrh na zahájení řízení je zjevně nedůvodný podle § 16 odst. 1 písm. a) zákona o azylu, rozhodl, že žalobce nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu, a dále neshledal ani překážku vycestování podle § 91 zákona o azylu, ministr vnitra se v řízení o rozkladu s tímto hodnocením ztotožnil a krajský soud jim dal po přezkoumání napadeného rozhodnutí v rámci žalobních bodů svým rozsudkem za pravdu.

Proti zamítavému rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též stěžovatel) včas kasační stížnost založenou na důvodu uvedeném v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., spočívající ve vadě řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Uvedl, že mu nebyla umožněna účast v řízení o žalobě před krajským soudem. Výzva soudu k vyjádření souhlasu s rozhodnutím bez nařízení jednání mu byla doručena v českém jazyce. Ve výzvě mu byly sděleny skutečnosti rozhodné k uplatnění jeho práv v řízení před soudem v jazyce, kterému nerozuměl, ve stanovené lhůtě tak na výzvu nereagoval. Vzhledem k tomu, že mu nebyla poskytnuta zákonná poučení v mateřském jazyce, došlo k porušení § 36 s. ř. s. a čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce též požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. O této žádosti Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť rozhodl přímo ve věci samé.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod jsou si všichni účastníci v řízení rovni. Odstavec 4 téhož článku pak stanoví, že kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka.

Soudní řád správní neobsahuje konkrétní ustanovení o právu jednat před soudem ve své mateřštině. Se zřetelem k ustanovení § 64 s. ř. s. (podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu), je třeba postupovat podle § 18 o. s. ř. Podle prvého odstavce tohoto ustanovení mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení. Mají právo jednat před soudem ve své mateřštině. Soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle odstavce druhého pak soud účastníku, jehož mateřštinou je jiný, než český jazyk, ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo.

Z § 18 o. s. ř. tedy vyplývá, že k tomu, aby soud ustanovil tlumočníka, nestačí pouze zjištění, že jde o účastníka, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, ale současně musí být splněna i další podmínka, tedy to, že taková potřeba musí vyjít v řízení najevo.

Jak je patrno ze soudního spisu, stěžovatel podal žalobu proti napadenému rozhodnutí správního orgánu v českém jazyce a v něm perfektní češtinou shrnul žalobní námitky, přičemž žaloba nepostrádá ani návrh, jak má soud o věci rozhodnout. Krajský soud tak v této

fázi řízení na základě tohoto podání neměl důvody pochybovat o žalobcově schopnosti porozumět obsahu a významu rozhodnutí, jež svou žalobou napadl a zajistit si příslušný kontakt se soudem v českém jazyce. Dne 12. 6. 2003 mu proto zaslal výzvu k vyjádření souhlasu s rozhodnutím bez nařízení jednání dle § 51 odst.1 s. ř. s. s tím, aby se vyjádřil též k otázce náhrady nákladů řízení a zajištění tlumočníka, a dále poučení podle § 8 odst. 5 s. ř. s. o možnosti vznést případnou námitku podjatosti soudců, kteří budou věc projednávat. Tyto přípisy byly žalobci doručeny do vlastních rukou dne 19. 6. 2003, zůstaly však z jeho strany bez odezvy. Dne 10. 11. 2003 pak soud žalobci zaslal vyjádření žalovaného k žalobě, na což žalobce opět nijak nereagoval. Dne 29. 1. 2004 pak soud rozhodl bez jednání rozsudkem o věci samé. Stěžovatel tvrdí, že uvedeným výzvám a poučením soudu pro neznalost českého jazyka neporozuměl a tím mu byla soudem odňata možnost uplatňovat svá práva v řízení před soudem v mateřském jazyce.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud při realizaci tohoto stěžovatelova práva nepochybil a nikterak ho v průběhu řízení neznevýhodnil. Vychází z toho, že jestliže stěžovatel žalobu sepsal v českém jazyce a na výzvy a poučení soudu nijak nereagoval, jde o situaci, v níž v řízení před krajským soudem nevyšla najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk. Totiž, ne ve všech případech, kdy mateřštinou účastníka řízení je jiný než český jazyk, je dána povinnost soudu, ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost v souladu s gramatickým, teleologickým i systematickým výkladem ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. a § 18 o. s. ř., které jsou projevem ústavního principu rovnosti účastníků řízení vyjádřeného v čl. 96 odst. 1 Ústavy a v čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny, vzniká soudu pouze tehdy, pokud o to takový účastník řízení požádá, a pak pouze za situace, že účastník řízení by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem, přičemž potřeba tlumočníka musí být zcela zjevná a musí v řízení vyplynout najevo sama, tedy bez toho, aby soud aktivně zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky § 18 odst. 2 o. s. ř. Rozhodující je v daném případě skutečnost, že až do doby, kdy krajský soud rozhodl o věci samé napadeným rozsudkem, z žádného procesního úkonu či projevu stěžovatele nevyvstala potřeba ustanovit mu pro řízení tlumočníka, tak jak to předpokládá § 18 odst. 2 o. s. ř. Krajský soud tak nepochybil, když nepokládal za potřebné výzvy předcházející vydání napadeného rozsudku překládat do jazyka rumunského a následně rozhodl o věci samé bez nařízení jednání, učinil tak totiž za splnění předpokladu, že stěžovatel byl o těchto procesních důsledcích poučen.

K tomu nutno uvést, že pokud se cizinec rozhodne žít na území státu, kde je úředním jazykem jiný jazyk, než ten, jemuž rozumí, musí být srozuměn s tím, že komunikace, zejména písemná, bude probíhat v jazyce úředním, v daném případě českém. Z toho musí ve vlastním zájmu vycházet a zejména za situace, kdy v cizí zemi podá jakoukoliv písemnou žádost a předpokládá písemný kontakt s orgány, které o ní rozhodují, je především jeho povinností postarat se, aby alespoň na písemnou výzvu soudu reagoval a nenechal ji bez povšimnutí. Nelze uvěřit, že by stěžovatel, který byl schopen se přepravit z Rumunska do České republiky a který má středoškolské odborné vzdělání (vyučen v oboru mechanik) a který byl schopen zajistit si podání žaloby v perfektní češtině, nepochopil, když obdržel výzvu soudu, že je třeba vejít se soudem jakkoli v kontakt. Jeho úvahy o tom, že mu soud tímto způsobem znemožnil jednat před soudem jsou tudíž liché a důvod kasační stížnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. nebyl Nejvyšším správním soudem shledán jako opodstatněný.

Nejvyšší správní soud tak dospěl v posuzované věci k závěru, že krajský soud tím, že ve věci neustanovil tlumočníka, postupoval v souladu s § 18 o. s. ř., neboť tato potřeba v řízení nevyšla najevo. Postupem krajského soudu tak nedošlo ani k porušení zásady rovnosti účastníků řízení zakotvené v § 36 s. ř. s.

Jediný kasační důvod v daném případě věcně směřoval do porušení zásady rovnosti účastníků řízení (čl. 37 odst. 3 Listiny) v souvislosti s porušením práva na tlumočníka (čl. 37 odst. 4 Listiny), stěžovatel však ve svém podání z namítaných okolností vyvodil porušení čl. 37 odst. 2 Listiny, tedy porušení práva na právní pomoc v řízení před soudy. Nejvyšší správní soud tak přezkoumal řízení před krajským soudem i z tohoto hlediska, neshledal však žádných pochybení. Ustanovení zástupce žalobce nenavrhl a smluvnímu zastoupení krajský soud nijak nebránil.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny žalobcovy námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. dubna 2005

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu